

УДК 37.016:811.161.2]:004.77

Юрійчук Наталія

ORCID 0000-0001-8308-3283

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі (Україна, м. Переяслав) E-mail: nd711@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У науковій розвідці досліджено роль та особливості використання Інтернет-ресурсів на уроках української мови, оскільки перед закладами загальної середньої освіти постає важливе завдання виховати компетентну особистість, котра володіє знаннями, уміннями, високими моральними цінностями, шанує духовні та культурні надбання людства, є інформаційно грамотною. Завдяки Інтернет-ресурсам активно розвивається і запроваджується дистанційна форма навчання, реалізується перехід освіти на якісно новий щабель, зумовивши виникнення ще одного нового явища Інтернет-освіти, що поширюється досить стрімкими темпами. Для навчання української мови в освітніх закладах Інтернет-ресурси мають надзвичайно актуальне значення, вони підвищують ефективність уроків української мови, створюють такі умови, за яких усі учні залучаються до активної творчої співпраці, вчать критично мислити, аналізувати, висловлювати й відстоювати власні думки тощо. Перед учителем постає завдання відібрати ті ресурси мережі Інтернет, що можуть бути корисними під час вивчення української мови, знати їх перелік та вміти їх використовувати в освітньому процесі.

Мета статті полягає у визначенні ролі та особливостей використання Інтернет-ресурсів на уроках української мови в ЗЗСО.

Методологічною основою дослідження є теоретичні аспекти реформування вищої освіти. У статті застосовуються методи педагогічного дослідження: аналіз наукових та теоретичних концепцій; вивчення, синтез, узагальнення літератури; спостереження над процесом використання Інтернет-ресурсів; узагальнення педагогічного досвіду, з метою вивчення стану розробленості досліджуваної проблеми.

Науковою новизною є конкретизація поняття «Інтернет-ресурси», визначення найголовніших переваг та недоліків використання Інтернет-ресурсів на уроках української мови.

Висновки. Інтернет-ресурси є потужним методичним і дидактичним інструментом для організації та оптимізації освітнього процесу, підвищення ефективності уроку, мотивації учнів до оволодіння знаннями з української мови тощо. Інтернет-ресурси є сьогодні найефективнішою інновацією в системі освіти, оскільки допомагають підвищити якість освіти. До проблем використання Інтернет-ресурсів відносимо недостатню забезпеченість учнів комп'ютерною технікою та доступом до мережі Інтернет.

Ключові слова. Інтернет-ресурси, інформаційна компетентність, освітній процес, урок української мови, інформаційні технології, дистанційна форма навчання.

Постановка проблеми. Сучасний освітній процес у ЗЗСО для підвищення ефективності, економії часу потребує забезпечення Інтернет-ресурсами, що на сучасному етапі є одними з головних інноваційних джерел інформації. За допомогою Інтернет-ресурсів освіта набуває мобільності та долає відстань і час. У той же час збільшуються можливості доступу учителів та учнів до інформації в цілому, створюються умови для її вибору відповідно до особливостей освітнього процесу та навчальної аудиторії. Завдяки Інтернет-ресурсам активно розвивається і запроваджується дистанційна форма навчання. Інтернет реалізував перехід освіти на якісно новий щабель, зумовивши виникнення ще одного нового явища Інтернет-освіти, що поширюється досить стрімкими темпами. «Широке застосування інформаційно-комунікативних технологій висувають нові вимоги до сучасного вчителя-філолога та школярів. Завдання вчителя, в першу чергу, полягає у спрямуванні учнів до оволодіння сучасними технологіями, обробки й передачі їм матеріалу засобами Інтернет-ресурсів, спонуканні до навчально-пізнавальної діяльності, використанні нових методів навчання та виховання тощо» [6, 8].

Аналіз останніх джерел. Формування інформаційно-компетентної, всебічно розвинутої людини в першу чергу ґрунтується на Законі України «Про Освіту» [1], Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті [2].

Використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі вчені (В. Биков, О. Бондаренко, В. Заболотний, О. Міщенко, О. Пінчук, О. Пометун, О. Шестопал, І. Булах, А. Єршов, М. Жалдак,

Б. Житомирський, В. Ключко, Г. Михалін, О. Співаковський, М. Шкіль та ін.) розглядають достатньо глибоко. Ними розроблено дидактичні та методичні підходи до використання технічних засобів навчання під час вивчення різних навчальних предметів. Деякі дослідники розкривають окремі аспекти теми. Питанням застосування Інтернет-ресурсів присвячено останнім часом значну кількість досліджень. Проте нерозв'язаним залишається аналіз використання Інтернет-ресурсів у процесі вивчення української мови.

Мета статті полягає у визначенні ролі та особливостей використання Інтернет-ресурсів на уроках української мови в ЗЗСО.

Методологічною основою дослідження є теоретичні аспекти реформування вищої освіти. У статті застосовуються методи педагогічного дослідження: аналіз наукових та теоретичних концепцій; вивчення, синтез, узагальнення літератури; спостереження над процесом використання Інтернет-ресурсів; узагальнення педагогічного досвіду, з метою вивчення стану розробленості досліджуваної проблеми.

Науковою новизною є конкретизація поняття «Інтернет-ресурси», визначення найголовніших переваг та недоліків використання Інтернет-ресурсів на уроках української мови.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах реформування постає необхідність у модернізації змісту освіти спрямованого на комп'ютеризацію освітнього процесу, оскільки у світі не існує джерела інформації, яке можна було б порівняти з Інтернет-ресурсами за потужністю та оперативністю. Для навчання української мови в освітніх закладах Інтернет-ресурси мають надзвичайно актуальне значення, вони підвищують ефективність уроків української мови, створюють такі умови, за яких усі учні залучаються до активної творчої співпраці, вчать критично мислити, аналізувати, висловлювати й відстоювати власні думки тощо.

«Навчальне середовище Інтернету, безумовно, має певні переваги порівняно з друкованими матеріалами, аудіо- і відео-курсами, надаючи безліч інформації, різноманітні сервіси, впливаючи комплексно на перцептивні канали сприйняття інформації, дозволяючи індивідуалізувати навчання та самоосвіту тощо. За допомогою глобальної мережі Інтернет відкривається доступ до інформації в наукових центрах світу, бібліотеках, що створює реальні умови для самоосвіти, розширення світогляду, підвищення кваліфікації» [3, 5].

На уроці української мови учні займаються пошуковою діяльністю, спрямованою на формування умінь і навичок щодо орієнтації в інформаційному просторі. Оскільки учень, зайшовши до всесвітньої мережі, занурюється в нову реальність і може забути про первинну мету свого візиту, завдання вчителя полягає у тому, щоб навчити своїх учнів зосереджуватися на основних цілях під час роботи в Інтернеті.

«В інформаційному світі, вчитель повинен володіти сучасними технологіями обробки й передачі учням навчального матеріалу засобами Інтернет-ресурсів, мережевими сервісами, що дає можливість зацікавити їх, стимулює до самостійного пошуку нової інформації, розвиває навички вибирати найголовніше з великої кількості матеріалу, розвиває творчі здібності, уміння висловлювати думки, формує інформаційну компетентність особистості» [6, 9].

У педагогіці під Інтернет-ресурсами розуміють текстові, аудіо- та візуальні матеріали з різної тематики, спрямовані на розвиток комунікативно-когнітивних умінь учнів здійснювати пошук, відбір, класифікацію, аналіз та узагальнення інформації [3].

Перед учителем постає завдання відібрати ті ресурси мережі Інтернет, що можуть бути корисними під час вивчення української мови, знати їх перелік та вміти їх використовувати в освітньому процесі.

Розглянемо основні варіанти використання Інтернет-ресурсів вчителем та учнями на уроках української мови. Сьогодні все більш популярним стає використання хмарних технологій у процесі навчання, їх поява дає можливість створити і реалізувати ідею єдиного інформаційного простору, який забезпечує доступ усіх педпрацівників, учнів та їх батьків до якісної середньої освіти. Хмарні сервіси дуже зручний інструмент для занять з української мови, вони дозволяють завантажувати та зберігати інформацію, відеоролики, презентації, обмінюватися ними, надавати доступ до файлів іншим, користуватися необхідними матеріалами в будь-якому місці за наявності Інтернету.

Одним із таких сервісів є Google Drive, який дозволяє створити відповідні папки, завантажувати інформацію, ділитися нею з іншими та використовувати на уроці. Досить швидким способом обміну навчальною інформацією з учнями є електронна пошта, якою активно почали користуватися в освітньому процесі, що дозволяє завантажувати й зберігати матеріал, відеоролики, презентації, обмінюватися ними, надавати доступ до файлів іншим тощо.

«Вагому роль у забезпеченні розвитку інформаційної та культурологічної компетентностей відіграє використання сервісів Google, що формує вміння працювати з інформаційним потоком, сприяє підвищенню рівнів навчальних досягнень учнів, стимулює до роботи з різними джерелами, систематизації й виділення головного, дозволяє школярам розвиватися та самостверджуватися, висловлювати власні думки, враховувати думки інших учасників освітнього процесу, орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі» [6, 9].

Презентації – досить зручний інструмент для роботи в Інтернеті, що дає можливість надрукувати текст або вставити збережений, завантажити зображення і відео як з комп'ютера, так і з Інтернету.

Систематичне використання презентацій на уроках української мови має важливе значення. Під час перегляду комп'ютерної презентації учні отримують корисні знання та уявлення про можливості програми PowerPoint та вчать грамотно оформляти слайди.

Використання навчальних презентацій на уроках дає можливість: 1) підвищити рівень використання наочності на уроці; 2) збільшити продуктивність уроку; 3) установити міжпредметний зв'язок з іншими дисциплінами.

До переваг презентацій відносимо: забезпечення групового або індивідуального перегляду слайдів, використання їх як з участю вчителя, так і без нього, змістова інтерактивність дає можливість доповнювати чи зменшувати обсяг інформації новими матеріалами, змінювати зміст презентації, зберігати великі її обсяги тощо.

Добирати цікавий матеріал до уроку, доцільні методи і форми роботи слід, використовуючи різні онлайн-курси, мобільні додатки для вивчення української мови, блоги досвідчених учителів-практиків, відео-канали YouTube, тест-форми, веб-квести, інтерактивні методи («Мозковий штурм», «Мікрофон», дискусія, семінар, ток-шоу, конференції) тощо. Все частіше у своїй педагогічній діяльності вчителі-філологи використовують електронні підручники, в яких функція оновлення через Інтернет дає можливість отримувати найсвіжішу навчальну інформацію, дидактичний матеріал.

Відео-канал YouTube допоможе внести новизну в щоденне навчання, оскільки там розміщено багато різних цікавих матеріалів, можна демонструвати учням відео та аудіо-записи фрагментів уроків або ж запропонувати їм самостійно знайти ролики з певної теми та обрати саме ті, які найбільш повно її відображають. Такі відео надихають учнів на нові звершення, допомагають повністю змінити стиль навчання, додають родзинку до звичних уроків тощо.

YouTube – це той ресурс, який додає до уроків інтерактивності, робить їх сучасними та оригінальними, забезпечує міжпредметні зв'язки, формує інформаційну компетентність тощо.

Для ефективного навчання української мови доцільним є використання різноманітних сайтів. Веб-сайти пропонують різні навчальні матеріали й допомагають учням самостійно і швидко знаходити необхідну інформацію з української мови.

«Завдяки використанню сайтів реалізуються всі основні принципи дидактики: доступність, індивідуалізація, наочність, свідомість і активність. У мережі Інтернет представлено сайти лексичного, лінгвокраєзнавчого, граматичного характеру тощо» [5, 175].

Вагому роль в освітньому процесі відіграють «матеріали, що розміщуються на блогах кращих учителів-філологів, зокрема відеоролики, презентації, схеми, таблиці, теми творчих робіт учнів, посилання на завантаження підручників, необхідних для навчання тощо. Така робота дає можливість активізувати творчість, підвищити рівень інформаційної грамотності та культури спілкування школярів» [6, 9].

На заняттях української мови за допомогою Інтернет-ресурсів можна розв'язувати цілу низку дидактичних завдань: формувати компетенції з усіх видів мовленнєвої діяльності – аудіювання, читання, письма, усного мовлення; формувати й поглиблювати, розвивати фонетичні, лексичні, граматичні компетенції; формувати в учнів стійку мотивацію, інтерес до вивчення української мови; розширювати їх світогляд тощо.

Таким чином, до найголовніших переваг використання Інтернет-ресурсів відносимо:

1. Доступ до навчальних матеріалів та документів у будь-якому місці та будь-який час.
2. Одночасна діяльність учасників освітнього процесу.
3. Можливість використання відео й аудіо файлів прямо з Інтернету, без завантаження на комп'ютер.
4. Забезпечення виконання багатьох видів навчальної діяльності, контролю, оцінювання, тестування.
5. Принципово нові можливості передачі знань.

До проблем використання Інтернет-ресурсів відносимо: недостатню забезпеченість учнів комп'ютерною технікою та доступом до мережі Інтернет, у вчителів недостатньо часу для підготовки до уроку, з використанням комп'ютера, а також недостатня комп'ютерна грамотність учителя.

Висновки. Інтернет-ресурси є потужним методичним і дидактичним інструментом для організації та оптимізації освітнього процесу, підвищення ефективності уроку, мотивації учнів до оволодіння знаннями з української мови тощо. Інтернет-ресурси є сьогодні найефективнішою інновацією в системі освіти, оскільки допомагають підвищити якість освіти.

Перспектива подальших розвідок полягає у вивченні проблеми щодо проведення уроків української мови з використанням хмарних сервісів у контексті формування інформаційної компетентності.

References

1. Закон України «Про освіту». *Голос України*. 2017. №178-179 від 27 вересня. Zakon Ukrainy «Pro osvitu». (2017) [Law of Ukraine «On Education»]. *Holos Ukrainy – Voice of Ukraine*. №178-179 vid 27 veresnia.
2. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. *Osvita*. 2002. №26. Natsionalna doktryna rozvytku osvity Ukrainy u XXI stolitti. (2002). [National doctrine of education development of Ukraine in the XXI century]. *Osvita – Education*, № 26.
3. Петрова О. Б., Попова Н. О., Акавец І. В. Застосування інтернет-ресурсів у навчанні іноземних мов як реалізація основних дидактичних принципів. *Сучасна україністика: наукові парадигми мови, історії, філософії. Збірник статей III Міжнародної наукової конференції*. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2012. С. 78–87. Petrova, O., Popova, N., Akavets, I. (2012). Zastosuvannia internet-resursiv u navchanni inozemnykh mov yak realizatsiia osnovnykh dydaktychnykh pryntsypiv [The use of Internet resources in teaching foreign languages as the implementation of basic didactic principles]. *Suchasna ukrainistyka: naukovy paradyhmy movy, istorii, filosofii. Zbirnyk statei III Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii – Modern Ukrainian studies*:

scientific paradigms of language, history, philosophy. Proceedings of the III International Scientific Conference. Kharkiv, Ukraine : VD «INZhEK», 78–87.

4. Сысоев П. В., Евстигнеев М. Н. Методика обучения иностранному языку с использованием новых информационно-коммуникационных интернет-технологий : учебно-методическое пособие. Москва, 2010. 182 с. Sysoev, P., Evstyhneev, M. (2010). *Metodyka obucheniya ynostrannomu yazyku s yspolzovanyem novykh ynformatsyonno-kommunikatsyonnykh ynternet-tekhnoholyi* [Methodology of teaching a foreign language using new information and communication Internet technologies] : *uchebno-metodycheskoe posobyе*. Moskva, Russia.
5. Фоменко Т. М. Застосування Інтернет-ресурсів під час вивчення української мови як іноземної. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. №74. Т. 3. 2021. С. 174–177. Fomenko, T. (2021). *Zastosuvannya Internet-resursiv pid chas vyvchennia ukrainskoi movy yak inozemnoi*. [Applying Internet resources during learning Ukrainian as a foreign language]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools*, 74, Vol. 3, 174–177.
6. Юрійчук Н. Д. Застосування Інтернет-ресурсів у формуванні інформаційної та культурологічної компетентностей школярів. *Вісник педагогіки. Наука і практика*. Варшава. № 61. 2020. С. 8–11. Yuriichuk, N. (2020). *Zastosuvannya Internet-resursiv u formuvanni informatsiinoi ta kulturolohichnoi kompetentnostei shkoliariv*. [Stagnation of Internet resources in the form of information and cultural competence of schools]. *Herald pedagogiki. Nauka I praktyka – Bulletin of pedagogy. Science and practice*. Warszawa, 61, 8–11.

Yuriychuk N.

ORCID 0000-0001-8308-3283

PhD in Pedagogical sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Chair for Ukrainian Linguistics and Methods of Education, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav (Pereiaslav, Ukraine) E-mail: nd711@ukr.net

USE OF INTERNET RESOURCES IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS

Scientific research has studied the role and features of the use of Internet resources in Ukrainian language lessons, as general secondary education institutions have an important task to educate a competent person who has knowledge, skills, high moral values, respects the spiritual and cultural heritage of mankind, is information literate. Thanks to Internet resources, distance learning is actively developed and introduced, the transition of education to a qualitatively new stage is realized, leading to the emergence of another new phenomenon of Internet education, which is spreading at a fairly rapid pace. For learning the Ukrainian language in educational institutions, Internet resources are extremely important, they increase the effectiveness of Ukrainian language lessons, create conditions in which all students are involved in active creative cooperation, learn to think critically, analyze, express and defend their own opinions. The teacher has a task to select those resources of the Internet that can be useful when learning the Ukrainian language, to know their list and be able to use them in the educational process.

The purpose of the article is to determine the role and features of the use of Internet resources in Ukrainian language lessons.

The methodological basis of the study is the theoretical aspects of higher education reform. The article uses methods of pedagogical research: analysis of scientific and theoretical concepts; study, synthesis, generalization of literature; monitoring the process of using Internet resources; generalization of pedagogical experience, in order to study the state of development of the researched problem.

The scientific novelty is the concretization of the concept of «Internet resources», the definition of the main advantages and disadvantages of using Internet resources in Ukrainian language lessons.

Conclusions. Internet resources are a powerful methodological and didactic tool for organizing and optimizing the educational process, improving the efficiency of the lesson, motivating students to master the knowledge of the Ukrainian language and more. Internet resources are today the most effective innovation in the education system, as they help improve the quality of education. Problems with the use of Internet resources include insufficient provision of students with computer equipment and access to the Internet.

Keywords: *Internet resources, information competence, educational process, Ukrainian language lesson, information technologies, distance learning.*

Стаття надійшла до редакції 03.11.2021

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент **О. Д. Кулик**
154